

מיזם - "לא משאירים את הזבל במרחב הציבורי"

אם אנשים יפסיקו ללכלך – לא יהיה מה לנקות

מדינת ישראל "טובעת" בזבל.

ניתן לראות פסולת אישית זרוקה של משתמשים באתרים רבים ברחבי הארץ. תופעה זאת חוזרת ונשנית ופוגעת באיכות חיינו.

בסקר שנערך ע"י המשרד להגנת הסביבה ברשויות המקומיות נמצא כי מירב הלכלוך נמצא במרחב הציבורי מחוץ לפתח הבית, במבני ציבור, ברחוב המגורים, במגרשי חנייה, באזורי התעשייה, בשטחי רחוב מסחרי, פארקים, בחיק הטבע, בחופי הים ועוד. עוד נמצא כי לכל רשות תרבות התנהגותית עם פרטי הלכלוך המאופיינת לה ועל כן, המענה ותכנית ההתערבות צריכה להיות ייעודית ברמה הרשותית.

בדו"ח¹ IPCC שפורסם לאחרונה על ידי האו"ם ישנה הסכמה רחבת היקף של מדענים מכל העולם, כי גם לגורם האנושי יש השפעה על התחממות כדור הארץ.

צריכה מוגברת של מוצרים יוצרת פסולת רבה. פסולת זאת נוצרת בשלבים השונים במחזור חיי המוצר. בשלב ייצור המוצר נפלטים גזי חממה רבים לכדור הארץ אשר גורמים להתחממותו ובשלב סיום חיי המוצר הוא הופך לפסולת והטיפול בפסולת גם מייצר פליטת גזי חממה.

במידה והפסולת אינה מנוהלת נכון היא תפגע במרחב הציבורי ובמערכות האקולוגיות כגון:

- זיהום מקורות מים וקרקע - רעלים מסוכנים מאוד (כספית, עופרת ועוד) אשר מצויים באריזות ובחפצים נשטפים למים ולקרקע ומגיעים למי התהום.
- ערמות הזבל מתפרקות פירוק על ידי מיקרואורגניזמים ונפלטים מהן גזי חממה כמו מתאן.
- פגיעה קשה במחזורי החומרים בטבע.
- פגיעה חמורה במגוון הביולוגי.
- הפצת מחלות.

מעבר לכך, השארת פסולת במרחב הציבורי מהווה זילות בערכים של אחריות אישית, ערבות הדדית, שייכות וקיימות.

¹ הפנל הבין-ממשלתי לשינויי אקלים, IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change, הינו הגוף הבינלאומי החשוב בעולם של האו"ם המנפיק דו"חות עיתיים על שינויי האקלים.

מה יהיה השינוי ומי יובילו?

מובילי השינוי המרכזיים הם הילדים והנוער.
תכנית "קרנבל המסכות בראי שינויי האקלים" בחט"ב הינה תכנית אקטיביסטית תחרותית בהובלת "אשכולות הפיס למדעים ואומנות" המביאה את התלמידים לשינוי תודעתי ולקחת אחריות על הסביבה באמצעות עידוד התושבים לקחת איתם את הפסולת האישית ולא להשאיר אותה במרחב הציבורי (גם לא בפחי אשפה בטבע ובגנים).
התוכנית מופעלת בזיקה למיזם "קחו אתכם את הזבל" ומתבססת על גיוס כוחות מקומיים וארציים) משפחה, חברים, תושבים, מוסדות, רשויות, חברות ומפעלים, ארגונים ירוקים, ארגוני נוער, תנועות נוער.
כחלק מהתוכנית התלמידים רותמים את ראשי הערים להיות שותפים למיזם, ולחתום על האמנה (נספח א').

כיום יש 33 קבוצות שגובשו ופעלו בחטיבת הביניים במהלך ה 3 השנים האחרונות. קבוצות אלו עולות לחטיבה העליונה. מאחר ומדובר בקבוצות של בני נוער הפרוסים בכל העיר, יחידת הנוער כמי שמתכללת את סך פעילות הנוער הינה היחידה שיכולה לזהות בקבוצה זו כהזדמנות לעוד קבוצת מובילים מנהיגים שחונה תחת אחריות היחידה ובהפעלתה.
יחידת הנוער שתבחר להמשיך את הפעלת הקבוצה, מקבלת קבוצה מגובשת שתמשיך לקבל הדרכה מקצועית אחת לתקופה מטעם נציג אשכול פיס. ופעילות הקבוצה תחשב במסגרת התכנית "התפתחות אישית ומעורבות חברתית". התכנית הפועלת בחטיבה העליונה בקרב תלמידי י"ב-יב, מחנכת על פי שיטת הוראה ולמידה למידה מתוך שירות בקהילה - Service Learning - תפיסה המחברת חוויות משמעותיות מהשירות בקהילה, עם לימוד אקדמי, צמיחה אישית ואחריות אזרחית.

מטרת העל של קבוצת המנהיגות בחטיבה העליונה :

להוביל לשינוי תרבותי התנהגותי בקהילה - "לא משאירים את הזבל במרחב הציבורי".

מטרות אופרטיביות:

1. התלמידים יפתחו שייכות ואחריות לניקיון הרחוב, השכונה, העיר המרחב הציבורי במקום מגוריהם.
2. התלמידים יטמיעו את השינוי ההתנהגותי סביבתי בקהילה.
3. התלמידים יובילו מהלכים של אקטיביזם חברתי באמצעות פיתוח יוזמות.

תשתיות:

1. מנהלת יחידת הנוער ומנהלת ההתנדבות הרשותי בחינוך ורכזת המעורבות הבית ספרי.

2. סטודנטים/יות "אקדמיה קהילה": טכניון, בר אילן, אוניברסיטה העברית ועוד.
3. רכז/ות המעורבות במרכזי צעירים
4. מומחי תוכן מהרשות המקומית, קבוצות המנהיגות הסביבתיות, היחידה לחינוך סביבתי וקיימות/ איגודי ערים.

דרך הפעלת התכנית -

- נספח רשימת הישובים שבהם קיימות קבוצות כאלו.
 - מנהל יחידת הנוער שיביע נכונות לאסוף את הקבוצה אליו יעמיד מדריך חברתי שילווה את הקבוצה.
 - המדריך יהיה בקשר עם הממונה מאשכול הפיס ויבנה את תכנית ההדרכה של הקבוצה לאורך השנה.
 - מנהל ההתנדבות הרשותי יצור חיבור בין הקבוצה למי שאחראי ברשות על הנושא והמדריך מטעם יחידת הנוער לשיתופי פעולה ועזרה כנדרש.
 - המדריך החברתי יבנה תכנית פעולה רב שנתית שחלק מהשעות הן שעות המשך הכשרה וחלק שעות עבודה מעשית.
 - הקבוצה תמשיך לפעול לאורך השנה בכתה י' לפחות שעתיים שבועיות ובהמשך, בכתות יא' יב' יוכלו לשמש כמדריכים לקבוצה הצעירה מהם.
 - ההתנסות המעשית של הקבוצה תהיה בפיתוח יוזמות מקומיות בהתאם לצרכים שיהיו בנושא ויישומם הלכה למעשה.
 - קבוצת המנהיגות תפעל בשיטה הבינלאומית "יוצרים שינוי" ובתפיסה של "תעביר את זה הלאה". השיטה מבוססת על חשיבה עיצובית ומקנה כלים פרקטיים ליישום יזמות ומעורבות ב 4 שלבים : להרגיש, לדמיין, לעשות, לשתף (FIDS) יוזמות שיפותחו עפ"י השיטה יוגשו לתחרות הבינלאומית.
- לתכנית : [/https://www.dfc.org.il](https://www.dfc.org.il)

יום שיא:

יום כדור הארץ החל ב- 22 באפריל או בסמוך לו יוקדש לנושא להצגת תוצרי פעולה ולתכנון המשאבים העומדים לטובת יחידת הנוער שתבחר בכך –

1. קבוצת בני נוער מגובשת שעברה תהליך הכשרה בנושא.
2. מורה למדעים שינחה את הקבוצה בעולמות תוכן נדרשים לפחות 10 ש' לאורך השנה.
3. תשתיות אשכול הפיס למקרה שיש צורך.
4. משאבי היחידה לאיכות הסביבה של הרשות המקומית.
5. הדרכה והנחייה של נציגי משרד החינוך למדריך כולל חומרי הדרכה.
6. הוגשה בקשה לתיקוב חלק משעות המדריך החברתי, עדיין לא נסגר, נודיע בהמשך במידה ויאושר.

משרד החינוך

אנו מאמינים שיחידת הנוער ומנהלי ההתנדבות בחינוך הינם הגורמים המרכזיים שיכולים להוביל את המהלך לשיפור איכות החיים והתמודדות עם משבר האקלים בישוב ובטוחים שתראו בהצעה זו הזדמנות הן להרחיב את קבוצות המנהיגות והם לעסוק בנושא ערכי חשוב ביותר.

בהצלחה,

חנה ארז,
ממונה חח"ק
תחום מעורבות חברתית
מנהל ח"ן

סיגל שיינמן,
מדריכה ארצית מעורבות חברתית
מנהל ח"ן

העתקים
מר חגי גרוס, מנהל מינהל חברה ונוער
מנהלי מנהל ח"ן במחוזות
ממונים מחוזיים
רפרנטיים מחוזיים

נספח א - אמנה בין הרשות לבני הנוער

אמנת "קחו איתכם את הזבל"

המיום "קחו איתכם את הזבל" הוקם על ידי פרופ' מיכל ציון בשנת 2020, במטרה לפתח אחריות אישית של כלל האזרחים למניעת השלכת פסולת ושמירת הסביבה במרחבים הציבוריים - באמצעות חינוך, הסברה ואכיפה, מתוך שאיפה שכלל האזרחים יכירו בשמחים הציבוריים כמשאב לאומי, שיש לשמור עליו ולטפחו.

הרשות המקומית מאמצת את האמנה ותפעל בתחומים הבאים:

חינוך והסברה

- הרשות תפעל בכל מערכות החינוך שבתחומיה וכלל שכונות הגיל לשם המסעות הערכיים לאחריות אישית ולשמירה על הסביבה ועל מרחב ציבורי נקי.
- הרשות תקיים באופן סדיר פעילויות הסברה מגוונות באמצעות המדיה הדיגיטלית והמודפסת של הרשות, באמצעות הרשותות החברתיות והקהילאיות, בשילום חוצות, בפרסומי הרשות ועוד.

אכיפה

- הרשות תעמיק את אכיפת החקיקה המגנות לשמירה על ניקיון הסביבה בכל האמצעים החוקיים הפומדים לרשותה, לרבות חקיקת חוקי עור עירוניים בכל שיתשגור בכך צורך.
- הרשות תידע את הציבור הרחב בפעילות האכיפה, ותפרסם באופן תקופתי את תוצאותיה של פעילות זו.
- הרשות תקיים פעילויות הסברה והדרכה שוטפות בקרב עובדי הרשות הנוגעים לשטא.
- הרשות תקיים אכיפה מגברת ואפקטיבית נגד משלכי פסולת בניין בשמחים הציבוריים.

קיימות

- הרשות תפרסם תוכנית לטיפול שוטף במרחב הציבורי הכוללת בין היתר: ניקיון השמחים הציבוריים, תצבת פחי אשפה ומתקנים המותאמים לאופי המרחב והפעילות שבשטח הציבורי.

אנו מתחייבים לפעול בהתאם לאמנה.

של בנין

פרופ' מיכל ציון
י"ד מיזם "קחו איתכם את הזבל"

ראש העיר / ראש הרשות _____

שם העיר / הרשות _____

take the garbage with you
קבצת פייסבוק: "קחו איתכם את הזבל"
takezevel.j@gmail.com

נספח ב' – רשימת אשכולות הפיס בתכנית "קרנבל המסכות"

טלפון נייד מנהל	שם מנהל האשכול	עיר
0506707260	מחאגינה וג'דאן	אום אל-פחם
0549933085	רותי נעמני	אופקים
0504219175	יונה שמחה שכטר ברטוב	אור עקיבא
0544842682	ילנה ליכטרמן	אריאל
0506847187	רחלי תורגמן	אשקלון
0507668486	שאדיה ותד	באקה אל-גרביה
0547724210	אנה ניידס	בית שמש
050-4789651	מירי לוי	בת ים
0546440409	חיה פרייטג - לוי	גשר הזיו
0547442740	סיגלית לוי	חולון
0526580203	דליה גודמן	חיפה
052-877-9655	עדי ברקוביץ	טירת כרמל
0543396923	פיחא אעמר	טמרה
0546203949	אורנה אסולין	יבנה
0542454491	מיכל שכטר	יהוד
054-303-0478	שמיר שניר	יפו תל אביב
0544983264	אתי גולן	יקנעם עילית
0545205003	נורית אהרוני	ירושלים - חורב
0556645365	ימימה טרבולסי	ירושלים - גילה

משרד החינוך

0502292214	מוניר גאנם	מג'אר
052-521-2556	אנגליקה אדריאנוביץ משה	מעלה יוסף
0508712380	אושרת דהן	מעלות-תרשיחא
050-6926583	רביד זארוק	מרחבים
0523798154	סמדר וקסמן	נהריה
0543026021	כרמית משה רוזנטל	נוף הגליל
0548032391	עליזה וינגרטן	נשר
054-755-5134	סיגל לוי כחלון	נתניה
0545985041	נביל סייד אחמד	סחינין
054-4807640	קרן ממון	עמק חפר
0544567918	בלחה פישלר	עפולה
0537723637	שלומית דביר	קדומים
0542050092	סמדר יצחקי	קרית אונו
0549277571	חגית פלח	קרית ביאליק
0522792983	תהל וייס יצחקי	קרית טבעון
0544561186	חגית מזרחי	קרית חיים (חיפה)
0546706895	מרים אלבוז-מרצ'לי	קרית ים

משרד החינוך

0523305012	טליה ברנד	קרית מלאכי
0526064205	עירית דוידוביץ	רחובות
0526383116	מאירה אוסטר	רמת גן
054-5252520	שיקו שטיינר	רמת השרון
0525850149	רודי בוקסנבאום	רעננה
054-4774374	לימור דאי	תל אביב